

2016-02-01

TIETOHUOLTOKOMITEAN (TK 115) KOKOUS

Aika ja paikka torstai **21. tammikuuta 2016 klo 9.30 SFS**

Läsnä Juha Hakala/Kansalliskirjasto (pj.)
Nina Eerikäinen/Kansallisarkisto
Jouni Juntumaa/Helsingin kaupunginkirjasto
Maria Kovero/Helsingin yliopiston kirjasto
Markus Merenmies/Kansallisarkisto
Osma Suominen/Kansalliskirjasto
Kati Heiskanen/SFS (siht.)

1 Kokouksen avaus, esityslistan hyväksyminen ja edellisen kokouksen pöytäkirja (3/2015)

Puheenjohtaja avasi kokouksen ja toivotti kaikki tervetulleeksi. Hyväksyttiin edellisen kokouksen pöytäkirja.

2 Toimintakertomus 2015

Käytiin läpi toimintakertomus ja tehtiin siihen korjauksia ja täydennyksiä. Sihteeri toimittaa päivitetyn toimintakertomuksen komitean jäsenille.

3 ISO/TC 46 kuulumiset

DDI-metadatatamäärityksen ISO-standardisointi

ISO/TC 46/SC4 ei ole vielä saanut DDI-Alliancelta liaisonhakemusta ja näin ollen DDI-metadatatamäärityksen ISO-standardisointi ei ole käynnistynyt. SC4 on tehnyt voitavansa asian eteen, nyt pallo asioiden eteenpäin viemisessä on DDI:n käsissä.

Pitkäaikaissäilytysominaisuuksien lisääminen EPUB3:een

Ehdotus metadataelementeiksi on tehty ja hyväksytty. Seuraava kokous pidetään helmikuussa ja EPUB-ryhmä tulee kokoontumaan myös Uudessa-Seelannissa ISO/TC 46 kokousviikolla.

Liaison ISO/TC 20/SC 13:n kanssa

ISO/TC 46/SC4 on solminut A-liaisonin ISO/TC 20/SC13 kanssa. ISO/TC 20/SC13 on hyvin tuottelias komitea. Sen työkentästä suurin osa on SC4 kannalta merkityksetöntä, mutta seassa on joitakin hyvin tärkeitä standardeja, mm. OASIS.

DEPIP-protokolla (Data Exchange Protocol for Interoperability and Preservation)

ISO/CD 20614 "Data Exchange Protocol for Interoperability and Preservation" on nyt CD-vaiheessa. Tämä on ensimmäinen SC4 alainen standardi, johon liittyy intressi yhteistyöstä ISO/TC 20/SC13 kanssa. DEPIPin erikoisuus muihin vastaaviin tiedonsiirtokäytäntöihin verrattuna on sen sisältämät OASIS-mukaiset neuvottelumenetelmät. Arkistoitujen tietojen omistaja voi esimerkiksi pyytää arkistoa

2016-02-01

poistamaan säilytetyn dokumentin tai lähettämään siitä kopion metatietoineen halutussa muodossa.

Standardi kuitenkin laajentaa OAIS mallia tavalla, johon ISO/TC 20 SC13:llä voi olla jotakin sanottavaa. Suurin ero on, että DEPIP sallii OAIS mallista poiketen arkiston johon yläpuolelle yhden ylimääräisen päätöksiä tekevän toimijan. Takana tässä menettelyssä lienee Ranskan hyvin keskitetty hallintomalli.

DEPIP helpottaa oleellisesti PAS järjestelmän ja taustajärjestelmän kommunikaatiota. Suomessa sen tuominen KDK-PAS agendalle on kuitenkin järkevää vasta sitten, kun standardi on valmis ja siitä löytyy riittävästi käytännön toteutuksia. Ranskassa DEPIP:in edeltäjä, vuonna 2014 hyväksytty kansallinen standardi MEDONA on jo tuotannossa.

4

Standardisointikatsaus 2015

Käytiin läpi avoinna olevat lausuntopyynnöt ja muut kyselyt. Hyväksyttiin uudet ehdotetut ISO 3166/MA-jäsenmaat. ISO/CD 20614 (DEPIP) tullaan hyväksymään, mutta palautetta olisi hyvä saada erityisesti CSC:ltä. Samalta taholta toivotaan palautetta myös standardiin ISO/DIS 17068.

Uusimiskyselyssä oleva ISO 17933:2000 GEDI on vanhentunut kauttaaltaan. Standardia ei ole koskaan sovellettu Suomessa eikä tulla enää soveltamaan, koska se pohjautuu vanhaan, käytöstä poistuvaan kaukopalvelustandardiin. Keskusteltiin pitkään eri vaihtoehtoista ja päädyttiin Abstain-kannan asemesta esittämään GEDIn kumoamista, vaikka on mahdollista, että se on vielä käytössä jossain päin maailmaa. Sovittiin, että puheenjohtaja laatii vastustukselle perusteet.

Muut uusimiskyselyssä olevat standardit, ISO 16175-1, 2 ja 3:2010, esitetään vahvistettavaksi edelleen.

5 Käännökset ja kansalliset standardit

ISO 16439 "Kirjastojen vaikuttavuuden arviointi"

Käännös on viimeistelty vaikuttavuuden arviointiryhmässä, jonka jälkeen Juha ja Markku ovat vielä hioneet tekstiä. Standardi on nyt valmis lähetettäväksi lausunnonlehtelle. Markku on toimittanut listan lausunnonantajista ja työryhmän jäsenistä. Sihteeri valmistelee lausuntopyynnön ja laittaa sen vielä Markulle tarkistettavaksi, minkä jälkeen standardi lähtee 2kk kestäväälle kansalliselle lausuntokierrokselle.

ISO 5127 –sanastostandardin uudistaminen

Puheenjohtaja on ollut yhteydessä SFS 5127 työryhmän toiseen vetäjään standardin tilanteesta. Tällä hetkellä teksti on ISON keskussihteeristön käsittelyssä, mutta siihen tehdään myös kokoajan korjauksia. Siitä, tuleeko ISO aikanaan julkaisemaan standardin muussa kuin painetussa muodossa, ei ole vielä tietoa. Myöskään muiden jäsenmaiden suunnitelmista ei vielä tiedetä. Standardia laativan työryhmän näkemys on, että sanaston tulisi olla jaettavissa vapaasti SKOS-muodossa.

2016-02-01

Sanastostandardi on välttämätön Suomelle, sillä meillä tarvitaan yleisesti sovitut käsitteet, joilla puhutaan asioista. Sanasto on laajentunut paljon, nyt termejä on lähes 2000 kun vanhassa versiossa niitä oli reilu 1000.

Uusi versio on laaja ja käännöstyö tulee olemaan suuri. Suomennosta tehtäessä on huomioitava myös muut sanastot ja niiden parissa toimijat. ISO-standardi on pyritty rakentamaan siten, että käsitteet on otettu jo olemassa olevista standardeista. Kokonaisuus ei siksi valitettavasti sovi kaikin osin yhteen ja osa määritelmistä on kirjastojen näkökulmasta outoja.

Ennen kun kansallisesti voidaan tehdä päätöksiä etenemisestä käännöksen suhteen on odotettava ISO-standardin valmistumista. Suomennoksen jakelun ongelmat on myös ratkaistava SFS:n kanssa ennen kuin käännöstyön tekemisestä päätetään. Ihmiset ovat tottuneet sanastojen vapaaseen jakeluun verkossa, joten pelkän painetun version tekeminen on tuskin järkevää. Palataan asiaan seuraavassa kokouksessa.

ISO 15489-1 Records management - Part 1: Concepts and principles

ISO 15489-1 uusi versio julkaistaan kevään aikana. Edellinen painos on käännetty suomeksi, joten uuden versionkin kääntämiselle on olemassa hyvä pohja. Kansallisarkisto lupasi perehtyä versioiden eroihin ja miettiä kääntämisen toteuttamista sen pohjalta. Päätös kääntämisestä tehdään ensi kokouksessa.

6

Muut asiat

SFS 5972 julkistamistilaisuus

SFS 5972 julkistamistilaisuus piti järjestää helmikuussa 2016, mutta aikataulu osoittautui liian tiukaksi. Tilaisuutta siirretään myöhemmäksi, luultavasti maaliskuulle 2016. Puheenjohtaja vie asiaa eteenpäin.

Kotoistus-hankkeen kuulumiset

Puheenjohtaja kertoi kuulumisia Unicode-konsortion kokouksesta. Kokous oli mielenkiintoinen. Konsortio tekee asioita laajasti ja heidän tietokantansa on hämmästyttävän laaja. Unicode-merkistöön lisätään jatkuvasti uusia kieliä ja merkistöjä. Elävät kielet on jo kaikki toteutettu, nyt pääpaino historiallisissa kielissä. Kehitystyön alla ovat myös mm. emoji-symbolit, joita on hyväksytty jo yli tuhat. Konsortiolla on niiden suhteen selkeät säännöt, mitä hyväksytään. Emojissa ei saa esimerkiksi olla tunnistettavaa henkilöä.

Kotoistus-hanke pitää yllä Unicode-järjestelmään kuuluvaa CLRD-tietokantaa (Unicode Common Locale Data Repository, <http://cldr.unicode.org/>) Suomen osalta. Konsortion työllä on päällekkäisyyttä joidenkin ISO-komiteoiden kanssa, ja näissä kohteissa yhteistyö olisi tarpeen. Esimerkiksi TC 46:n osalta Unicode-konsortion kehittämät translitterointistandardit voivat olla hyödyllisiä.

Suomessa Kotoistus-hankeessa käsittelyssä ovat nyt mm. suomalaiset näppäimistöt, joihin pyritään lisäämään vielä joitakin erikoismerkkejä. Akuutein asia on kuitenkin maahanmuuttoviraston hanke turvapaikanhakijoiden äidinkielen määrittämisestä, johon virasto on pyytänyt Kotoistukselta apua ja suosituksia. Maahanmuuttovirasto on

2016-02-01

käyttänyt ISO 639-2 –standardia, jonka tarkkuus ei riitä arabian ja kiinan kielten osalta, koska molemmissa on tarpeen kuvata puhutun kielen version tarkemmin. Suositukseksi on annettu ISO 639-3 –standardin käyttö, koska se sisältää kymmeniä kiinan ja arabian variantteja.

7

Seuraava kokous

Seuraava kokous on torstaina **19. toukokuuta 2016** klo **9.30** alkaen SFS:n tai Kansalliskirjaston tiloissa.